

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет міжнародних відносин
Кафедра журналістики

УЗГОДЖЕНО
Декан

«14» 04

Юрій ВОЛОШИН

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

«19» 04

Анатолій ПОЛУХІН

2023 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Екстремальна журналістика»

Освітньо-професійна програма: «Журналістика»

Галузь знань: 06 «Журналістика»

Спеціальність: 061 «Журналістика»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	К Р / К П	Форма сем. контролю
Денна	8	120/4	28	28	-	64	-	-	Диференційований залік 8с
Заочна	8,9	120/4	6	6	-	108	К.Р. (дом) – 9сем	-	Диференційований залік 9с

Індекс: РБ-17-061-1/22-3.15

Індекс: РБ-17-061-1з/22-3.15

СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2023

(Ф 03.02 – 110)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет

Факультет міжнародних відносин

Кафедра журналістики

УЗГОДЖЕНО

Декан

Юрій ВОЛОШИН

«14» 04 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОЛУХІН

«19» 04 2023 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«Екстремальна журналістика»

Освітньо-професійна програма: «Журналістика»

Галузь знань: 06 «Журналістика»

Спеціальність: 061 «Журналістика»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	К Р / К П	Форма сем. контролю
Денна	8	120/4	28	28	-	64	-	-	Диференційований залік 8с
Заочна	8,9	120/4	6	6	-	108	К.Р. (дом) – 9сем	-	Диференційований залік 9с

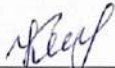
Індекс: РБ-17-061-1/22-3.15

Індекс: РБ-17-061-13/22-3.15

СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2023

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 2 із 22	

Робочу програму навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика» розроблено на основі освітньої програми «Журналістика», навчальних та робочих навчальних планів № НБ-17-061-1/21, РБ-17-061-1/22 та № НБ-17-061-1з/21, РБ-17-061-1з/22 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 061 «Журналістика» освітньо-професійної програми «Журналістика» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив
доцент кафедри журналістики Олександр КОШАК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Журналістика», спеціальності 061 «Журналістика» – кафедри журналістики, протокол № 1 від «12» січня 2023 р.

Гарант освітньо-професійної програми Вячеслав ВАСИЛЬЧЕНКО

Завідувач кафедри Вячеслав ВАСИЛЬЧЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету міжнародних відносин, протокол № 2 від «06» лютого 2023 р.

Голова НМРР Катерина СИДОРЕНКО

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Врахований примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 2 із 22	

Робочу програму навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика» розроблено на основі освітньої програми «Журналістика», навчальних та робочих навчальних планів № НБ-17-061-1/21, РБ-17-061-1/22 та № НБ-17-061-1з/21, РБ-17-061-1з/22 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 061 «Журналістика» освітньо-професійної програми «Журналістика» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив
доцент кафедри журналістики Олександр КОШАК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Журналістика», спеціальності 061 «Журналістика» – кафедри журналістики, протокол № 1 від «12» січня 2023 р.

Гарант освітньо-професійної програми В'ячеслав ВАСИЛЬЧЕНКО

Завідувач кафедри В'ячеслав ВАСИЛЬЧЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету міжнародних відносин, протокол № 2 від «06» лютого 2023 р.

Голова НМРР Катерина СИДОРЕНКО

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04–01–2023
		Стор. 2 із 22	

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	6
Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	7
1.4. Міждисциплінарні в'язки	8
2. Програма навчальної дисципліни	8
2.1. Зміст навчальної дисципліни	8
Модульне структурування та інтегровані вимоги до модуля	9
2.3. Тематичний план	13
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	14
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи	15
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	15
3.1. Методи навчання	15
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	15
Інформаційні ресурси в Інтернеті.....	17
Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	19

За наявності цього виду діяльності в робочому плані.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 4 із 22	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика» розроблена на основі «Методичних вказівок до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Спецкурс "Екстремальна журналістика" є складовою професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" спеціальності "Журналістика", сприяє формуванню у студентів уявлення про складові безпеки журналіста. Під безпекою в даному курсі мається на увазі не лише уміння журналіста уникнути конфліктних чи небезпечних ситуацій, але й здатність, у разі необхідності, правильно обрати тактику захисту власного життя та здоров'я, зберегти одержану інформацію.

Також в даному курсі особлива увага приділяється вивченню законодавчої бази, з якою стикається журналіст у своїй повсякденній роботі, новим поправкам до законів, а також Міжнародному гуманітарному праву (МГП). Детально аналізуються правила поведінки журналіста при контактуванні із терористами, специфіка психології ведення переговорів, а також особливості роботи в «гарячих точках». Особливої уваги надається розгляду редакційної практики непростих відносин з державними та комерційними охоронними структурами, професійної роботи журналіста в складних умовах надзвичайної ситуації.

Об'єкт навчальної дисципліни: життєдіяльність журналіста.

Предмет навчальної дисципліни: вивчення закономірностей виникнення небезпек, процеси їх розвитку та вплив на життя і здоров'я журналіста під час виконання ним професійних обов'язків, надання першої допомоги та самопомоги в екстремальних умовах.

Метою викладання навчальної дисципліни "Екстремальна журналістика" є теоретична та практична підготовка, що передбачає формування знань і навичок щодо створення безпечних умов діяльності журналіста в умовах надзвичайної ситуації, ознайомлення студентів із практичним досвідом роботи журналістів в умовах бойових дій та в ситуаціях ліквідації наслідків техногенних і природних катастроф, з методами збору й аналізу інформації в екстремальних умовах

У процесі практичних занять використовуються майстер-класи, методи тренінгу, моделювання проблемних ситуацій, диспути, тематичні виступи, підготовка текстових матеріалів, відео-, аудіороликів. Важливо ознайомити

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 5 із 22	

студента із базовими термінами у галузі військової журналістики, відповідним законодавством, сформувані у студентів чітке розуміння того, що створення якісного медіапродукту вимагає від журналіста відповідальної громадянської позиції й організаторської майстерності, розуміння потреб як мас-медіа, так і аудиторії та вміння спілкуватись зі всіма, хто причетний до створення медійного контенту, а також аналізувати суспільні явища.

Метою викладання спецкурсу «Екстремальна журналістика» також є вивчення світового досвіду і його адаптація у сучасних українських реаліях, теоретичне та практичне опанування студентами основ організації роботи військового журналіста з різними редакціями ЗМІ, вироблення та набуття практичних навичок, необхідних для пошуку та професійного аналізу джерел інформації, менеджменту, стратегічного планування для окремих видів проєктів, шляхом порівняльного аналізу та моніторингу медійних матеріалів виявити відмінності, особливості роботи військового журналіста за різними жанрами, створення власної моделі медіапродукту.

Завданнями навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика» є:

1. Ознайомити студентів із законодавчою базою діяльності журналіста в умовах надзвичайної ситуації, визначити основні умови успішного здійснення професійної діяльності при проведенні журналістського розслідування, роботи у складних умовах надзвичайного стану.
2. Дати уявлення студентам про такі поняття як «військовий конфлікт», «збройний конфлікт», «тероризм», «надзвичайна ситуація», «надзвичайний стан», «особиста безпека журналіста» (хто і що може йому загрожувати), «інформаційна безпека журналіста» (її види, втрата одержаної інформації, свідоме та несвідоме використання дезінформації, недостовірної інформації тощо), «майнова безпека журналіста» (засоби її забезпечення працівниками ЗМІ), «юридична безпека журналіста» (знання та своєчасне застосування законів як основа юридичної безпеки).
3. Засвоїти принципи організації роботи військового журналіста з різними редакціями ЗМІ.
4. Ознайомити студентів і закріпити технологію успішного отримання журналістом необхідної інформації, визначити схему взаємодії з силовими органами та органами влади.
5. Ознайомити студентів із особливостями військової журналістики у зарубіжних країнах.
6. Ознайомити студентів з роботою журналістів у «гарячих точках» останніх років: Югославії, Таджикистані, Чечні, Іраку, Грузії. Використовуючи

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 6 із 22	

практичні поради військових журналістів, ознайомити їх з тактикою поведінки в «гарячій точці», методами збору та підготовки, специфікою одержання інформації в екстремальних умовах. А також, як правильно підготуватися до відрядження, які необхідні документи, яка специфіка у технології збору інформації у зоні збройного конфлікту, як правильно організувати взаємодію з джерелами інформації, які існують правила пересування працівника ЗМІ в зоні бойових дій.

7. Опанувати знаннями щодо надання першої допомоги у надзвичайних ситуаціях;

8. Формувати системи медіабезпеки, принципів їх функціонування та форм захисту інформації.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- предмет, завдання і зміст дисципліни «Екстремальна журналістика»; теоретико-методологічні основи діяльності журналіста в умовах надзвичайних ситуацій, воєнного конфлікту;
 - законодавчі акти та нормативні документи з питань безпеки діяльності журналіста.
- правові засади діяльності військового журналіста в Україні;
 - характеристики зовнішніх та внутрішніх негативних факторів;
 - основні принципи формування безпечної діяльності журналіста;
- основні етапи становлення та розвитку екстремальної журналістики, основні принципи організації роботи військового журналіста з різними редакціями ЗМІ;
- основні суттєві відмінності роботи військового журналіста та цивільного журналіста в зоні надзвичайних ситуацій;
- особливості побудови роботи військового журналіста за різними ступенями складності, різних форм і жанрів для ЗМІ;
 - вплив психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки;
- основні принципи колективної безпеки.

Вміти:

- аналізувати та оцінювати небезпечні ситуації, ідентифікувати небезпеку під час виконання журналістом професійних обов'язків;
- організувати роботу щодо накопичення, систематизації, аналізу фактологічного матеріалу і його зберігання;
- оцінювати кількісні, часові та просторові характеристики потенційної небезпеки;

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 7 із 22	

- оцінювати середовище перебування стосовно особистої безпеки, безпеки колективу;
 - оцінювати та складати стратегічні та тактичні плани;
 - самостійно приймати рішення про термінові заходи безпеки у разі виникнення екстремальних ситуацій;
 - забезпечити особисту безпеку в екстремальних ситуаціях;
 - володіти технічними засобами;
 - розробляти і впроваджувати систему заходів, спрямованих на збереження отриманої інформації;
 - передавати аудіо- та відеохарактеристику об'єкта, події;
 - налагодити партнерські стосунки з установами, які сприяють поширенню власного медіаконтенту у ЗМІ;
 - визначити психофізіологічні особливості людини та їх роль у забезпеченні особистої безпеки;
 - надати першу медичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі та іншим потерпілим;
 - визначити вимоги законодавчих актів у межах особистої та колективної відповідальності журналістського колективу.
- **1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.**
У результаті вивчення навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика» студент повинен набути наступні компетентності:
- здатність навчатись і оволодівати сучасними знаннями;
 - здатність застосовувати знання про суспільні проблеми, конфлікти, гібридні війни у своїй професійній діяльності;
 - здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
 - здатність працювати в команді;
 - здатність володіти основами психологічної безпеки, технологіями цифрової безпеки;
 - уміння застосовувати критичне мислення і технології медіа-аналізу в умовах інформаційних війн;
 - здатність аналізувати текстовий, теле-, радіоконтент з позиції аргументованості, достовірності, ефективності;
 - здатність володіти навичками роботи журналіста в екстремальних умовах;
 - уміння налагодити партнерські стосунки з установами, які сприяють поширенню власного медіаконтенту у ЗМІ;
 - пояснювати свої професійні дії та вчинки на основі отриманих знань;
 - здатність реалізовувати власні задуми та ідеї у різних ЗМІ;
 - здатність до провадження безпечної медіадіяльності;

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 8 із 22	

- використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва;
здатність нести відповідальність за результати своєї журналістської роботи (критична оцінка діяльності);

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана навчальна дисципліна «Екстремальна журналістика» базується на знаннях таких дисциплін, як «Організація роботи редакції», «Основи тележурналістики», «Стилістика журналістських жанрів», «Психологія журналістської творчості», «Сценарна майстерність», «Основи аудіовиробництва», «Журналістський менеджмент та маркетинг», «Основи відеовиробництва» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Журналістський менеджмент та маркетинг», «Телерадіорежиссура», «Медіапродюсування», «Сучасний телевідеопроцес», «ПР та зв'язки з громадськістю» та інших.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля №1 «Робота журналіста в екстремальних ситуаціях», який є логічно завершеною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Серед практичних завдань спецкурсу «Екстремальна журналістика» мають бути презентації різних сфер життєдіяльності українського суспільства, що спрямовані на перемогу українського народу в боротьбі з російською навалою, а саме:

- розробка креативного медіаконтенту для преси про боротьбу з російською агресією;
- максимальне використання жанрової палітри ЗМІ;
- розробка оригінального сценарію про героїв-захисників і захисниць ЗСУ для електронних мас-медіа;
- виконання жанрового відео-, аудіомонтажу.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.

Модуль №1 «Робота журналіста в екстремальних ситуаціях»

Інтегровані вимоги модуля №1.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- особливості розвитку журналістських розслідувань за кордоном та сучасні тенденції в Україні;
- принципи роботи журналіста в екстремальних умовах.
- основні джерела небезпеки в роботі журналіста;
 - особливості роботи журналіста на території, що постраждала від стихійного лиха.

- статус журналіста, що перебуває в зоні збройного конфлікту;
- обмеження на зйомку відео та фото, що діють під час війни;
- порядок акредитації в зоні збройного конфлікту;
- проблеми зберігання інформації;
 - особливості роботи снайперів та їх зброї;
- як діяти під час артобстрілів та бомбових ударів;
- особливості використання та зберігання мап;
 - види терору у сучасному світі;
 - перспективи боротьби з тероризмом;
 - вибухонебезпечні предмети;
 - основні види засобів самозахисту.
- права і обов'язки журналіста у конфліктних ситуаціях;
- відповідальність журналіста: адміністративну, цивільну та кримінальну, а також правову, етичну, професійну;
 - адміністративні перешкоди в одержанні інформації та способи їх подолання;
- соціальний захист журналіста у конфліктних ситуаціях.

Вміти:

- скласти план підготовки до роботи в екстремальних умовах;
- працювати як самостійний автор, застосовуючи при цьому досвід провідних журналістів-професіоналів;
- об'єктивно оцінити фактори ризику та визначити межі безпечної діяльності;
- контактувати з працівниками охорони, військовими, співробітниками правоохоронних служб та служб безпеки, а також волонтерами;
- долати фізичні та психологічні переваженні;
- підготуватись до роботи в місцях великого скупчення людей.
- подбати про особисту безпеку в умовах дії снайперських груп;
- контактувати з озброєними людьми на контрольно-пропускних пунктах;
- подбати про захист журналістів військовими;
 - надавати першу допомогу та самодопомогу.
- оцінити стан та наміри незнайомого співрозмовника в процесі спілкування, ознаки потенційної небезпеки з його боку;
- професійно опрацьовувати документи з грифом "Для службового користування";
 - подати інформаційний запит;
 - зробити оскарження відмови або відстрочки в задоволенні запиту.

Виконання практичних завдань є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		a	
		Стор. 10 із 22	

- зробити оскарження відмови або відстрочки в задоволенні запиту.
- Виконання практичних завдань є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Тема 1. Екстремальна журналістика як реакція громадянського суспільства на виклики сучасності

Структура курсу. Рекомендовані джерела. Мета і завдання спецкурсу «Екстремальна журналістика». Глосарій. Передумови створення екстремальної журналістики, її види. Особливості та відмінності організації екстремальної журналістики у різних країнах. Передумови зародження та розвиток екстремальної журналістики в Україні. Екстремальна журналістика в Україні: поведінковий та етико-правовий аспекти (*на прикладі діяльності К. Стогнія, А. Цаплієнка, Л. Горбач*). Подвійна функція екстремальної журналістики: застережливо-повчальна та задоволення інтересу аудиторії. Екстремальна журналістика: поведінковий та морально-етичний аспекти. Принципи роботи журналіста в екстремальних умовах. Публіцистика війни.

Фактори ризику та безпека діяльності журналіста. Журналістські розслідування та особиста безпека розслідувача. Небезпека замаху, теракту, пограбування, фізичного нападу в роботі журналіста. Контакткування журналіста з працівниками охорони, військовими, співробітниками правоохоронних служб та служб безпеки під час виконання ними службових обов'язків. Фізичні та психологічні перевантаження, стреси, втома, основні способи їх подолання.

Тема 2. Практичні дії журналіста та тактика поведінки в надзвичайних ситуаціях техногенного та антропогенного характеру

Особливості роботи та безпека перебування журналіста на території, що постраждала від стихійного лиха (катастрофи). Особиста безпека журналіста під час проведення масових заходів (демонстрацій, мітингів, концертів, фестивалів, спортивних змагань тощо). Підготовка журналіста до роботи в місцях великого скупчення людей, основні заходи безпеки. Робота журналіста у вуличному натовпі. Психологія натовпу, його поведінка в умовах паніки та основні джерела загрози для життя. Подолання стресових станів (страх, біль, втома). Аутодіагностика стресу. Психогенні реакції в екстремальних ситуаціях. Психофізіологічні аспекти стану, поведінки та діяльності постраждалих у зоні стихійного лиха. Втрата свідомості, больовий шок. Перша допомога та самопомога. Зупинення кровотечі та травми кісток, суглобів. Опіки, ураження током, отруєння. Транспортування пораненого.

Тема 3. Глобалізація тероризму у сучасному світі

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 11 із 22	

Поняття «терор», «тероризм», «екстремізм». Витоки тероризму. Види терору у сучасному світі. (Державний, політичний, економічний, кримінальний тероризм). Класифікація терористичних організацій. Тероризм та антитероризм як прибутковий бізнес. Боротьба спецслужб з тероризмом та її перспективи. Участь і роль журналістів в цій справі. Психологія тероризму. Психологічні типи терористів. Жіночий, дитячий тероризм. Тероризм і ЗМІ. Прояви Стокгольмського синдрому. Нові форми тероризму. Перемовини з терористами.

Тема 4. Робота журналіста в умовах надзвичайного стану та в зоні збройних конфліктів

Військова журналістика. Страхування журналіста. Підготовка журналіста до відрядження в зону збройного конфлікту. (Журналістське посвідчення, одяг, символіка. Медичний огляд, щеплення, вакцинація). Порядок акредитації. Проблеми доступу до джерел інформації. Проблеми зберігання інформації та пересування журналіста по території. Харчування та побутові умови життя журналіста. Основні джерела небезпеки.

Рекомендації від Збройних Сил України щодо організації роботи представників ЗМІ на військових об'єктах та в районах бойових дій в умовах воєнного стану. Порядок допуску представників засобів масової інформації на об'єкти сил оборони України;

- ✓Правила фото- та відеозйомки у воєнний час;
- ✓Цифрова безпека в часи війни;
- ✓Правила перевірки та поширення інформації та інші важливі питання.

Тема 5. «Основи безпеки життєдіяльності журналіста»

Застосування журналістами бронежилетів та інших засобів захисту. Активні та пасивні засоби захисту. Журналіст і зброя. Право на придбання засобів самозахисту. Основні види засобів самозахисту. Межі необхідної самооборони. Психологічна та фізична підготовка до дії в надзвичайних умовах. Колективне виживання. Взаємодія з волонтерами. Зони та характер ураження під час мінометних обстрілів. Робота журналіста в умовах снайперського вогню. Поведінка журналіста під час артобстрілів та бомбових ударів, а також в населеному пункті під час бойових дій.

Немотивоване насилля в районах бойових дій. Контрольно-пропускні пункти: особливості контактування з озброєними людьми, гроші, документи, техніка. Вибір транспортних засобів, місць для проживання, засобів зв'язку. Особливості використання та зберігання мап – військових, топографічних, автомобільних. Захист журналістів військовими – практика “пулів” (США).

Поведінка журналіста під час затримання, захоплення у полон, викрадення. Спроба втечі. Презентація провідних зарубіжних та вітчизняних військових кореспондентів.

Тема 6. ЗМІ як фактор пошуку конструктивних підходів до вирішення конфліктних ситуацій

Переслідування і тиск на журналістів. Питання об'єктивності висвітлення регіонального конфлікту. Надмірне захоплення журналістами натуралізмом, героїзацією, глобалізацією події. Методика перевірки достовірності фактів. Контакткування з місцевим населенням. Амуніція журналіста. Практика безконфліктного спілкування з незнайомими людьми. Причини прояву немотивованої агресії. Мародери. Прогнозування розвитку подій. Пошук конструктивних підходів ЗМІ до вирішення конфліктних ситуацій.

Тема 7. Правові засади безпеки діяльності журналіста, його права, обов'язки та соціальний захист

Міжнародне гуманітарне право про діяльність журналістів в зоні збройних конфліктів, визначення їх статусу. Основні міжнародні правозахисні інститути, що працюють в зоні збройного конфлікту, та порядок встановлення зв'язку з ними.

Права і обов'язки журналіста (Закон України "Про інформацію", Закон України "Про друковані ЗМІ (пресу) в Україні"). Права журналіста у конфліктних ситуаціях. Відповідальність журналіста: адміністративна, цивільна та кримінальна, а також правова, етична, професійна.

Правовий захист своїх авторських прав. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993р. Закону України «Про телебачення і радіомовлення». Закону України «Про інформацію». Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» 05.07.1994р.

Адміністративні перешкоди в одержанні інформації та способи їх подолання. Режими доступу до інформації в Україні (інформація: відкрита, з обмеженим доступом, конфіденціальна, таємна). Ознайомлення та використання представниками ЗМІ документів з грифом "Для службового користування". Інформаційний запит, оскарження відмови або відстрочки в задоволенні запиту.

Соціальний захист журналіста (Закон України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналіста").

Ризики в діяльності журналіста. Заходи щодо забезпечення особистої та майнової безпеки під час відрядження в зону конфлікту в дорозі, в готелі, в іншому місці, за кордоном. Оцінка ступеня загрози журналісту, стану та намірів незнайомого співрозмовника в процесі спілкування. Ознаки агресивності, потенційної небезпеки з боку співрозмовника. Адекватність дій.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 15 із 22	

2.3. Тематичний план.

№ по р	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Лаб./прак заняття	СРС	Усього	Лекції	Лаб./прак заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль №1 «Робота журналіста в екстремальних ситуаціях»									
1.1	Екстремальна журналістика як реакція громадянського суспільства на виклики сучасності.	8 семестр				8 семестр			
		16	2 2	2 2	8	15	2	-	13
1.2	Практичні дії журналіста та тактика поведінки в надзвичайних ситуаціях техногенного та антропогенного характеру	18	2 2 2	2 2	8	15	2	-	13
1.3	Глобалізація тероризму у сучасному світі	12	2	2	8	30	4	-	26
9 семестр									
1.4	Робота журналіста в умовах надзвичайного стану та в зоні збройних конфліктів	16	2 2	2 2	8	19	2	2	15
1.5	Основи безпеки життєдіяльності журналіста	16	2 2	2 2	8	15	-	-	15
1.6	ЗМІ як фактор пошуку конструктивних підходів до вирішення конфліктних ситуацій	16	2 2	2 2	8	17	-	2	15
1.7	Правові засади безпеки діяльності журналіста, його права, обов'язки та соціальний захист	16	2 2	2 2	8	17	-	2	15
1.8	Модульна контрольна робота №1	12	-	2	8	14	-	-	14
1.9	Контрольна (домашня) робота (ЗФН)	-	-	-	-	8	-	-	8
2	Всього	120	28	28	64	90	2	6	82
2.1	Усього за навчальною дисципліною	120	28	28	64	120	6	6	108

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 15 із 22	

Конкретна мета домашнього завдання полягає у закріпленні та поглибленні знань, набутих студентами у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Екстремальна журналістика»; залученні студентів до самостійної роботи з фаховою літературою; формуванні навичок пошуку необхідних наукових джерел і матеріалів; розвинути у студентів вміння аналізувати, узагальнювати і робити висновки, а також вміння самостійно знімати і монтувати відеоматеріал; аналізувати теоретичні розвідки та журналістські тексти; знаходити джерела інформації, проводити її літературну обробку та поширення на масову аудиторію.

Для успішного виконання контрольного домашнього завдання студент повинен **знати** розвиток теорії екстремальної журналістики в Україні та за кордоном; її сучасні тенденції розвитку; базові етичні та законодавчі норми роботи журналіста в екстремальних умовах.

Контрольне домашнє завдання складається з теоретичного та практичного блоків. У процесі виконання першого блоку студент конспектує рекомендовані джерела. Виконання другого блоку полягає у підготовці власного навчального проекту з екстремальної журналістики для газети, телебачення або радіо; написанні сценарію та редагуванні оригінального сценарію.

Цим завданням підпорядковані запропоновані варіанти КР, кожен з яких розрахований тільки на одного студента. КР складається з двох теоретичних питань та одного практичного завдання – пакету з трьох документів.

Виконання, оформлення та захист контрольного домашнього завдання здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Обсяг домашньої контрольної роботи – 15-20 сторінок машинописного тексту

Час, потрібний для виконання домашнього завдання – 8 годин самостійної роботи. надрукованого через 1,5 інтервалу. Варіант обирають за сумою двох останніх цифр номера залікової книжки.

Для студентів ЗФН – завдання для виконання розробляються автором робочої програми. Навчальні матеріали затверджуються протоколом засідання випускової кафедри, доводяться до відома студента індивідуально і виконуються відповідно до методичних рекомендацій.

Наприклад, номер варіанту теоретичної частини та завдання дорівнює сумі трьох останніх цифр індивідуального навчального плану студента.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи (у випадку диференційованого заліку ЗФН).

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до підсумкової, контрольної роботи, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома студентів.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 15 із 22	

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання.

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- метод проблемного викладу;
- евристичний метод;

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, практичних занять, самостійному вирішенні завдань, роботі з навчальною літературою. Окрім цього практичні заняття проходять у формі тренінгів, дискусій, презентацій, круглих столів, ділових ігор, неодмінною складовою засвоєння практичних навичок є розгляд і вирішення кейсів.

За логікою передачі і сприймання навчальної інформації використовуються індуктивний, дедуктивний, аналітичний, синтетичний методи. За ступенем самостійності мислення — репродуктивний, пошуковий та дослідницький.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; розв'язування професійних задач.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Журналістика в умовах конфлікту : передовий досвід та рекомендації : Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. - К. : «Компанія ВАІТЕ», 2016. – 118 с.

3.2.2. Рон Кеппс Як писати про війну. К.: вид-во Смолоскип, 2022. - 160 с.

Допоміжна література

3.2.3. Олександр Кошак Обійми смерті “рузького міра” - публіцистичні роздуми. II Науково-методологічний семінар “Права людини: відображення у медіапросторі” 27 лютого 2023 року. - НАУ. - С. 73-77.

3.2.4. Шевченко В. Трансформація професії журналіста в цифровому середовищі. Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. 2019. Випуск 45. С. 108-116.

3.2.5. Шерон Шмікл Як писати про війну. Посібник. - К.: Вид-во Центр Дарт Журналістики і Травми. Підготовлено DART CENTRE EUROPE. Змакетовано media lab, 2020. -17 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Академія ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 15 із 22	

<http://kgimv.nau.edu.ua>

3.3.2. Базові правила для волонтерів

<https://platforma.volunteer.country/posts/bazovi-pravy-la-dlia-volonteriv>

3.3.3 Довідник безпеки журналіста (Самоохоронник у гарячих точках та при громадянських заворушеннях) URL:
<http://eprints.oa.edu.ua/1176/1/Dovydnik-bezpeki-gurnalistiv.pdf>

3.3.4 Журналіст в екстремальних ситуаціях <https://studfile.net>preview>page:37>

3.3.5. Журналісти в зоні АТО : практичний poradnik URL:
<http://osvita.mediasapiens.ua/material/33476>

3.3.6. Збірник документів Ради Європи «Безпека журналістів». Страсбург: Рада Європи, 2016. URL : <https://www.slideshare.net/pravotv/ss-82657353>

3.3.7. Земляна І. Журналіст і (НЕ) безпека. Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах / авт. І. Земляна, М. Ратушний, І. Чулівська, О. Голуб. К.: ІМІ, [Електронний ресурс] / 2016. – Режим доступу до ресурсу: 7. <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Zhurnalist-i-nebezpeka.pdf>

3.3.8. Знай свої права: посібник [Електронний ресурс] / [Н.Кіріченко, О.Станішевська] // посібник. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.dlapiper.com/~media/files/insights/publications/2020/12/know-yourrights_ukraine.pdf

3.3.9. Міжнародне гуманітарне право і права людини. URL:
<http://www.khpg.org/index.php?id=1143727070>

3.3.10. М. М. Нетреба Екстремальна журналістика К.- 2016. <https://repository.mdu.in.ua>jsui>bitstream>

3.3.11. Олександр Кошак Образ окупанта нинішньої російської агресії в Україні- публіцистичні роздуми. X Всесвітній конгрес «Авіація у XXI столітті — Безпека авіації та космічні технології» 28-30 вересня 2022 року. - НАУ. - С. 144-147. <https://conference.nau.edu.ua/ndex.php/Congress2022/paper/viewFile/8920/7258>

3.3.12. Особиста безпека журналіста. Базові поняття та правила. <https://imi.org.ua>advices>osobysta-bezpeka-zhurnalista-bazovi-ponyattya-ta-pravy-la-i43158>

3.3.13. Пам'ятка для медіа — як писати про війну. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nrada.gov.ua.>ram-yatka-dlya-media-ya...>

3.3.14. Пам'ятка про особисту безпеку журналіста. URL:
<http://imi.org.ua/bezpeka/securitynews/41896-pamyatka-pro-osobistu-bezpeku-jurnalista.html>

3.3.15. Робота журналіста в гарячих точках. URL:
<http://imi.org.ua/news/45144-navchalni-materiali-robota-jurnalista-v-garyachih-tochkah-videoinfografika.html>

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Екстремальна журналістика»	Шифр документ а	СМЯ НАУ РП 15.01.04-01-2023
		Стор. 15 із 22	

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.2.

Таблиця 4.2

	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Вид навчальної роботи	Модуль №1	
Відповіді та виконання завдань на практичних заняттях	8 семестр	8,9 семестр
	3 б×16 = 48	10 б×3 = 30
Виконання тестового завдання	7	
Створення й презентація електронного книжкового видання	25	-
Виконання контрольної (домашньої) роботи	-	40
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	<i>48 балів</i>	-
Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	-
Усього за модулем №1	100	100
Усього за дисципліною	100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. У випадку **диференційованого заліку** підсумкова семестрова рейтингова оцінка, перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 4).

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Екстремальна журналістика»

Шифр
документ
а

СМЯ НАУ
РП 15.01.04-01-2023

Стор. 15 із 22

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	0302	19.04.23	Річардо Моніс		

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки
1	Кочан О.М.		10.04.23	Оке.

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ змін	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				